

HOMICSKÓ ÁRPÁD OLIVÉR

A jogosulatlanul igénybe vett szociális ellátások visszakövetelésére vonatkozó szabályok a foglalkoztatási jogviszonyokhoz kapcsolódóan^[1]

ABSTRACT

In my study, I will analyse and present the legal provisions for the recovery of wrongly claimed social benefits. The examination and the requirement to comply with employment legislation is an important requirement in social law, as it may impact whether a beneficiary is legitimately claiming the benefits they have been granted. In this study, I intend to explore the legal provisions that give rise to repayment and reimbursement obligations in relation to social benefits. The enforcement of claims arising from the misuse of social benefits is a fundamental requirement in the context of employment relationships.

Keywords: wrongly claimed social benefits ■ health insurance ■ person with reduced working capacity ■ pension insurance ■ employment policy ■ family allowances

I. BEVEZETÉS

Tanulmányomban a jogosulatlanul igénybe vett szociális ellátások visszakövetelésére vonatkozó szabályokat kívánom meg bemutatni. Ennek keretében szét kell választani a járulékfizetéshez kötött társadalombiztosítási ellátások, illetőleg a foglalkoztatáspolitikai keretében nyújtott pénzbeli ellátások visszakövetelhetőségét, amely szoros, közvetlen összefüggésben van a foglalkoztatással, továbbá az alanyi vagy

[1] A kutatást a Károli Gáspár Református Egyetem Állam és Jogtudományi Kara támogatja „A foglalkoztatási szabályok érvényesülése és kikényszeríthetősége” című kutatási program keretében. Jelen tanulmány megírásában közreműködött Szabó Imre Szilárd egyetemi adjunktus.

normatív elven járó szociális ellátások visszakövetelhetőségétől, amely csak közvetetten kapcsolódik a foglalkoztatási jogviszonyokhoz, ugyanakkor ezen ellátásokra is jogosultak azok, akik keresőtevékenységet folytatnak. Az állam által működtetett szociális ellátási rendszerek főbb típusai a biztosítási típusú (a korábbi jövedelmi színvonal megőrzésére törekvő), a segélyezési típusú (a létminimum szintjén történő megélhetés biztosítására törekvő) és a normatív vagy alanyi jogon járó ellátást nyújtó típus (a népesség meghatározott csoportjainak alapellátás nyújtására törekvő).^[2]

A foglalkoztatási jogviszonyokban, amelyeknél jövedelemszerző tevékenység folyik, társadalombiztosítási jogviszony jön létre, amely révén a biztosított személy egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítás-ellátásra szerezhet jogosultságot. A társadalombiztosítási jogviszony szempontjából a társadalombiztosítás-ellátásra jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Tbj.) rendelkezéseit kell figyelembe venni. A Tbj. kimondja, hogy a társadalombiztosításban való részvétel a törvényben meghatározott szabályok szerint kötelező.^[3] Aki tehát foglalkoztatotti jogviszonyban van, annak kötelező a részvétel a társadalombiztosítási rendszerben. Ez azt is jelenti, hogy egyrészt köteles fizetni a társadalombiztosítási járulékot,^[4] másrészről jogosult lehet valamennyi társadalombiztosítási ellátás igénybevételére. A társadalombiztosítási ellátások keretében egészségbiztosítási és nyugdíjbiztosítási ellátásokat lehet igénybe venni. Az ellátások igénybevétele szempontjából a kötelező egészségbiztosítási ellátásokról szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.), a megváltozott munkaképességű személyek ellátásairól és egyes törvények módosításáról szóló 2011. évi CXCI. törvény (a továbbiakban: Mvtv.), valamint a társadalombiztosítási nyugellátásról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) szabályait kell figyelembe venni. A jogszerű foglalkoztatáshoz kapcsolódóan vizsgálendő, hogy az előzőekben meghatározott ellátások esetében az igényérvényesítésre milyen módon kerülhet sor, és milyen jogszabályi előírások irányadóak, ha valaki jogszerűtlenül vette igénybe a társadalombiztosítás keretében nyújtott ellátást. Nem a társadalombiztosítási rendszer része, de a biztosítási logika érvényesül a foglalkoztatáspolitikai eseményekben nyújtott passzív, pénzbeli támogatások esetében is, amelyek tekintetében a foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Flt.) rendelkezéseit kell megvizsgálni. A normatív típusú ellátások esetében a családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) szabályait szükséges elemezni, és az ezek esetében irányadó visszafizetési kötelezettséget, amennyiben az ellátást jogosulatlanul vették igénybe.

[2] Homicskó, 2020, 12.

[3] A társadalombiztosítás ellátására jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény (a továbbiakban: Tbj.) 1. § (2) bekezdés.

[4] A társadalombiztosítási járulék a Tbj. 25. § (1) bekezdése alapján 18,5 százalék.

A biztosítási típusú szociális ellátási rendszerben a jogosult személy hozzájárulás-fizetés alapján kap ellátást a megélhetési zavarhelyzet bekövetkezésekor. Az ellátásra való jogosultság jövedelemszerző tevékenység folytatásához kötött. Védelemben az részesülhet, aki az ezzel járó terheket is viseli (járulékfizetési kötelezettség). Az állam által meghatározott védett személyi kör kötelezően (társadalombiztosítás) biztosítási jogviszonyt kell, hogy létesítsen. A megélhetési zavarhelyzetek előre rögzítésre kerülnek a jogszabályokban, és csak a pontosan meghatározott esetekben nyújt előre meghatározott ellátásokat. Az ellátásra való jogosultsági feltételek tételesen meghatározásra kerülnek a társadalombiztosítási jogszabályokban. A szociális ellátás mértéke általában a ki-eső jövedelemhez igazodik, azzal azonos, vagy közel azonos ellátást nyújt.^[5] A társadalombiztosítási rendszer sajátossága, hogy a jogosultak részéről az ellátások jogi úton is kikényszeríthetőek. A társadalombiztosítás célja lényegében az, hogy garantálja a lakosság azon részére a gazdasági és társadalmi helyzetnek megfelelő életszínvonalat, amelyet a munkáért kapott díjazás útján nem tudna megteremteni, akár azért, mert a munkából ráeső részt a társadalom számára már ledolgozta, akár azért, mert hirtelen vagy fokozatosan fellépő okok miatt idő előtt arra kényszerült, hogy a munkát ideiglenesen vagy véglegesen abbahagyja. Fontos ugyanakkor azt is kiemelni, hogy ha valaki jogalap nélküli veszi igénybe az egészségbiztosítási vagy a nyugdíjbiztosítási ellátást, úgy azt tőle vissza is lehet követelni.

A normatív vagy alanyi jogon járó ellátások rendszere a népesség meghatározott csoportjainak nyújt alapellátásokat. Ilyen csoportok lehetnek pl. a nyugdíjasok, gyermeket nevelő családok, fogyatékossgal élők csoportja. Az ellátásra való jogosultság nincs előfeltételhez kötve (sem előzetes hozzájárulás-fizetés, sem rászorultság nem szükséges). A rendszer fix összegű ellátásokat nyújt a megadott csoporthoz tartozók részére. A finanszírozása adóalapú bevételekből történik, központi, alapvetően kincstári kifizetések révén nyújtják az ellátásokat.

II. VISSZAFIZETÉSI ÉS MEGTÉRÍTÉSI KÖTELEZETTSÉG AZ EGÉSZSÉGBIZOSÍTÁSI ELLÁTÁSOK TEKINTETÉBEN

Az egészségbiztosítás keretében igénybe vehető ellátásokat az Ebtv. szabályozza. Az egészségbiztosítás rendszerén belül megkülönböztetjük a természetben nyújtott egészségügyi szolgáltatásokat, a pénzbeli ellátásokat, a baleseti ellátásokat és a megváltozott munkaképességű személyek ellátásait. Az egészségügyi szolgáltatásokat különböző formában és alapvetően három szinten működő egészségügyi intézmények nyújtják. Az egészségügyi intézmények a rendszer alapelemei, amelyeken keresztül az egészségügyi ellátórendszer a fel-

[5] Homicskó, 2020, 13.

adatait, célkitűzéseit, funkcióit megvalósítja és végrehajtja. Itt találkozik ténylegesen egymással a lakosság és az egészségügyi ellátások, ténylegesen itt valósul meg az egészségügyi szolgáltatásoknak az igénybevétele, az adott intézményi szintnek megfelelően. Az ellátási szinteket az alapellátás, a járóbeteg-ellátás és a fekvőbeteg-ellátás jelentik, amelyet kiegészít az egyéb egészségügyi ellátások rendszere.^[6]

Az egészségbiztosítási ellátások közül az egészségügyi szolgáltatások – az Ebtv. keretei között és az Ebtv. felhatalmazása alapján kiadott finanszírozási, vizsgálati és terápiás eljárási rendek figyelembevételével, a biztonságos és gazdaságos gyógyszer- és gyógyászati segédeszköz-ellátás, valamint a gyógyszerforgalmazás általános szabályairól szóló 2006. évi XCVIII. törvényben foglalt kivételekkel – az egészségi állapot által indokolt mértékben vehetők igénybe. Az egészségbiztosítási pénzbeli ellátások – az Ebtv.-ben foglalt kivételekkel – társadalombiztosítási járulékfizetési kötelezettséggel arányosan vehetők igénybe.^[7] A pénzbeli ellátások a társadalombiztosítás azon ellátásai, melyek esetlegesen bekövetkező betegség, baleset, illetve gyermek születése esetén a biztosított keresetvesztését pótolja. Betegség esetén táppénz vagy gyermekápolási táppénz jár, attól függően, hogy saját betegsége vagy gyermeke betegsége miatt nem tudja munkáját ellátni a biztosított személy. Fontos hangsúlyozni, hogy a pénzbeli ellátások főszabály szerint a Tbj. szerint biztosított személyt illetik meg (de például a diplomás GYED esetén biztosítási jogviszonnyal nem rendelkező személy kap társadalombiztosítási pénzbeli ellátást).^[8]

Az a személy, aki az egészségbiztosítás-ellátások közül pénzbeli ellátást, baleseti táppénzt vagy utazási költséghez nyújtott támogatást (a továbbiakban együtt: ellátás) jogalap nélkül vesz igénybe, köteles azt visszafizetni, ha erre a felvételtől számított kilencven napon belül írásban kötelezték.^[9] A járóbeteg-szakellátásra, fogászati szakellátásra, fekvőbeteg-gyógyintézetbe, gyógyászati ellátásra, továbbá rehabilitációra beutalt, illetve ezen szolgáltatásokat beutaló nélkül igénybe vevő biztosítottat utazási költségeihez támogatás illeti meg.

Fontos szempont, hogy felismerésre kerüljön a jogalap nélküli szociális ellátás igénybevétele az ellátásban részesülő esetében, és a visszafizetésre az előírt határidőn belül, írásban kötelezzék. Ugyanakkor az a személy, aki az egészségbiztosítás pénzbeli ellátását vagy a baleseti táppénzt azért vette fel jogalap nélkül, mert az ellátásban részesülő biztosítotttra vonatkozóan a korábban bevallott jövedelemadatok az állami adóhatóságnál módosításra kerültek, vagy a biztosított jövedelméről a bevallás pótlólag került benyújtásra, felróhatóságra való

[6] Homicskó, 2023, 108.

[7] Homicskó, 2023, 107.

[8] Homicskó, 2023, 120.

[9] A kötelező egészségbiztosítási ellátásokról szóló 1997. évi LXXXIII. törvény (a továbbiakban: Ebtv.) 66. § (1) bekezdés.

tekintet nélkül köteles lesz a jogalap nélkül felvett ellátást visszafizetni.^[10] Ilyen esetben tehát nem szükséges az igénybe vevő felróhatóságának a vizsgálata, hanem objektív alapon köteles a részére nyújtott ellátást visszafizetni. Az Ebtv. arról is rendelkezik, hogy ha a szülők egyike jogalap nélkül vette fel a gyermekük után járó pénzbeli ellátást vagy gyermekgondozási támogatást, úgy mindkét szülő erre irányuló, egybehangzó nyilatkozata alapján a jogalap nélkül felvett ellátás a másik szülőnek – a közös háztartásban nevelt gyermekükre tekintettel – megállapított pénzbeli ellátás összegéből levonható. Abban az esetben, ha a szülők nem járulnának hozzá egybehangzó nyilatkozattal a levonáshoz, a jogalap nélkül felvett ellátást – felróhatóságra tekintet nélkül – az a szülő köteles visszafizetni, aki az ellátást felvette.^[11] Kilencven nap elteltével ugyanakkor a jogalap nélkül felvett ellátást már csak attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható volt.^[12] A felróhatóságra tekintettel tehát kilencven napon túl is van lehetőség a jogosulatlanul igénybe vett ellátás visszakövetelésére.

A visszakövetelés tekintetében azonban fontos azt is hangsúlyozni, hogy erre a foglalkoztató és egyéb szerv, illetőleg az egészségügyi szolgáltató is kötelezhető. A foglalkoztató és egyéb szerv, valamint az egészségügyi szolgáltató akkor köteles megtéríteni a jogalap nélkül felvett ellátást, ha az ellátás jogalap nélküli megállapítása, illetőleg folyósítása mulasztásának vagy a valóságtól eltérő adatszolgáltatásának a következménye, és az ellátást 90 napon belül visszakövetelni nem lehet.^[13] Abban az esetben, ha az ellátás jogalap nélküli megállapításáért, illetőleg felvételéért a foglalkoztatót vagy egyéb szervet vagy egészségügyi szolgáltatót és az ellátásban részesült is felelősség terheli, a jogalap nélkül felvett ellátást közrehatásuk arányában kötelesek megtéríteni, illetőleg visszafizetni. Ugyanakkor, ha a közrehatások aránya nem állapítható meg, a felelősöket egyenlő arányban kell megtérítésre, illetőleg visszafizetésre kötelezni.^[14] Abban az esetben, ha az ellátás jogalap nélküli megállapításáért, illetőleg a felvételéért több foglalkoztatót vagy egyéb szervet vagy egészségügyi szolgáltatót terhel felelősség, a jogalap nélkül felvett ellátás megtérítéséért egyetemlegesen fognak felelni.^[15] A jogalap nélkül felvett ellátással kapcsolatban a közrehatás arányában megállapított megtérítési kötelezettség nem módosítható azon a címen, hogy a visszafizetésre kötelezettől az őt terhelő rész nem hajtható be, illetőleg azt mérsékeltek vagy elengedték.^[16] Az a személy, aki EU-Kártyával vagy az azt helyettesítő nyomtatvánnyal, valamint az uniós rendeletek szerinti egyéb nyomtatvánnyal úgy vesz igénybe egészségügyi szolgáltatást valamely EGT-tagállamban, hogy arra a jogszabályi rendelkezések alapján nem lenne jogosult, úgy

[10] Ebtv. 66. § (1a) bekezdés.

[11] Ebtv. 66. § (1b) bekezdés.

[12] Ebtv. 66. § (2) bekezdés.

[13] Ebtv. 66. § (3) bekezdés.

[14] Ebtv. 66. § (4) bekezdés.

[15] Ebtv. 66. § (5) bekezdés.

[16] Ebtv. 66. § (6) bekezdés.

köteles lesz az egészségügyi szolgáltatás Egészségbiztosítási Alapot terhelő költségeit megtéríteni.^[17] Az egészségügyi szolgáltatási járulékfizetési kötelezettsége alól az állami adóhatóság eljárása alapján utólagosan mentesülő személynek a TAJ-száma az egészségügyi szolgáltatásra jogosultak nyilvántartásában ilyen esetben érvénytelenítésre kell, hogy kerüljön.^[18] Amennyiben az ilyen módon ellátásra jogosult személy úgy vett igénybe egészségügyi szolgáltatást, hogy nem volt jogosult annak igénybevételére, úgy köteles lesz arra, hogy az egészségügyi szolgáltatás Egészségbiztosítási Alapot terhelő költségeit megtérítse.^[19]

Az egészségbiztosítás keretében, a foglalkoztatóra vonatkozóan külön is találhatóak rendelkezések arra az esetre vonatkozóan, ha az egyes ellátások igénybevételére azért kell, hogy sor kerüljön, mert valamely kötelező munkavégelmi jogszabályi előírást nem tartott meg. A baleseti ellátások körébe az egészségbiztosítás keretében a baleseti egészségügyi szolgáltatás, a baleseti táppénz és a baleseti járadék tartozik.^[20] A baleset az emberi szervezetet ért olyan egyszeri, külső hatás, amely a sérült akaratától függetlenül, hirtelen vagy aránylag rövid idő alatt következik be, és sérülést, mérgezést vagy más testi-lelki egészségkárosodást, illetve halált okoz. Baleseti ellátás üzemi baleset vagy foglalkozási betegség esetén jár.^[21] A társadalombiztosítási ellátások körében a baleseti ellátásokra jogosító eseményeket ennél szűkebb értelemben, a munkavégzéssel összefüggésben, illetve a munkába menet, vagy onnan lakásra (szállásra) menet közben elszenvedett balesetektől eredő ellátási igényekre alkalmazható.^[22] A társadalombiztosítási ellátás igénybevétele során bekövetkezett balesetek közül üzeminek az számít, amely a biztosítottat közcélú munkavégzés közben, valamint keresőképtelenségének vagy rokkantságának, továbbá az egészségkárosodás mértékének, rehabilitálhatóságának az elbírálása céljából elrendelt, illetőleg a keresőképesse váláshoz szükséges egyéb vizsgálaton vagy kezelésem történt megjelenésével összefüggésben érte.^[23] A baleset üzemiségének elbírálásánál figyelembe kell venni a baleset összes körülményét (hol, mikor történt, hogyan következett be a baleset, stb.), és ez alapján kell határozatot hozni a baleset üzemiségének elismeréséről vagy elutasításáról. A foglalkozási megbetegedés az a betegség, egészségkárosodás, amely a biztosított foglalkozásának különös veszélye folytán keletkezett. A foglalkozási megbetegedés általában hosszabb tartamú behatás következtében kialakuló egészségi állapotromlás. Ha a munkavégzéssel összefüggésben nem baleset éri a munkavállalót, hanem a munkavégzés körülményei miatt tartós egészségkárosodást szenved, akkor lehetséges orvosszakmai eljárást követően foglalkozási megbetegedést megállapítani. Az

[17] Ebtv. 66. § (7) bekezdés.

[18] Ebtv. 66. § (8) bekezdés.

[19] Ebtv. 66. § (9) bekezdés.

[20] Homicskó, 2016, 193.

[21] Ebtv. 51. § (1) bekezdés.

[22] Ebtv. 52. § (1) bekezdés.

[23] Ebtv. 52. § (2) bekezdés.

Ebtv. kimondja, hogy a foglalkoztató köteles megtéríteni az üzemi baleset vagy foglalkozási megbetegedések miatt felmerült egészségbiztosítási ellátást, ha a baleset vagy megbetegedés annak a következménye, hogy ő vagy megbízottja a reá nézve kötelező munkavédelmi szabályokban foglalt kötelezettségének nem tett eleget, illetőleg, ha ő vagy alkalmazottja (tagja) a balesetet szándékosan idézte elő.^[24] Ilyen esetben tehát az ellátásban részesülő személynek kifizetett baleseti ellátás költségét a munkáltatónak kell megtérítenie az egészségbiztosító részére. Abban az esetben, ha az ilyen módon bekövetkezett üzemi balesetre vagy foglalkozási megbetegedésre munkaerő-kölcsönzés keretében került sor, úgy a foglalkoztató alatt az Mt.-ben meghatározott kölcsönvevőt is érteni kell.^[25]

Ezeket túl, az is az egészségbiztosítási ellátások költségének megtérítésre kötelezhető, aki az egészségbiztosítási ellátásra jogosult betegségéért, keresőképzetlenségéért, egészségkárosodásáért vagy haláláért felelős. A megtérítési kötelezettség olyan mértékben áll fenn, amilyen mértékben a felelősség megállapítható.^[26] A felelősség megállapítására, ha jogszabály kivételt nem tesz, a Ptk.-nak a szerződésen kívül okozott károkért fennálló felelősségre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni, azzal az eltéréssel, hogy a felelősség abban az esetben is fennáll, ha az ellátásra jogosultnak vagyoni kára nincs.^[27]

A megtérítési és visszafizetés kötelezettség tekintetében kimondásra kerül, hogy a megtérítésre kötelezett a ténylegesen megállapított és folyósított egészségbiztosítási ellátásért, valamint az egészségbiztosítás keretében igénybe vett, finanszírozott egészségügyi szolgáltatásért felelős. A megtérítés összege nem csökkenthető azért, mert az ellátásban részesült egyéb címen is megilletné egészségbiztosítási ellátás.^[28] Az egészségbiztosító jogosult a megtérítési igényt megalapozó eseménnyel kapcsolatban a más hatóságnál, illetve egyéb szervnél indult eljárás során hozott, a megtérítési igény elbírálásához szükséges döntés megismerésére. Biztosítani kell az egészségbiztosító részére, hogy a döntés alapjául szolgáló iratokba betekinthesse és arról másolatot készíthessen. Az egészségbiztosító megkeresésére a kért iratok másolatát az érintett szerv harminc napon belül meg kell, hogy küldje a megkereső részére.^[29]

Fontos a megtérítési és visszafizetési kötelezettség szempontjából, hogy az árhoz nyújtott támogatással folyósított ellátások jogosulatlan igénybevétele esetén is visszafizetési és megtérítési kötelezettség keletkezik. A biztosított jogosult a járóbeteg-ellátás keretében gyógyászati céllal rendelt gyógyszer, különleges táplálkozási igényt kielégítő tápszer, gyógyászati segédeszköz és gyógyászati ellátás árához, illetőleg a fekvőbeteg-gyógyintézeti kezelés alatt számára rendelt végleges gyógyászati segédeszköz árához, továbbá a gyógyászati se-

[24] Ebtv. 67. § (1) bekezdés.

[25] Ebtv. 67. § (2) bekezdés.

[26] Ebtv. 68. § (1) bekezdés.

[27] Ebtv. 68. § (2) bekezdés.

[28] Ebtv. 68/A. § (1) bekezdés.

[29] Ebtv. 68/A. § (4) bekezdés.

gédeszköz javítási és kölcsönzési díjához nyújtott támogatásra.^[30] A biztosított köteles ugyanakkor megtéríteni a neki felróható módon jogalap nélkül igénybe vett, gyógyszer, gyógyászati segédeszköz és gyógyászati ellátás után folyósított támogatás összegét, közgyógyellátás jogcímen történő rendelés esetén pedig a közgyógyellátás jogcímcsoport előírányzatából finanszírozott összeget is, ha arra az előírás szerint lefolytatott eljárást követően írásban kötelezik.^[31]

III. VISSZAFIZETÉSI ÉS MEGTÉRÍTÉSI KÖTELEZETTSÉGRE VONATKOZÓ RENDELKEZÉSEK A MEGVÁLTOZOTT MUNKAKÉPESSÉGŰ SZEMÉLYEK TEKINTETÉBEN

A megváltozott munkaképességű személyek esetében az igénybe vehető ellátások az egészségbiztosításhoz kapcsolódnak és mint egészségbiztosítási ellátások kerülnek felsorolásra. Rendszertanilag ugyanakkor a megváltozott személyek részére nyújtott rehabilitációs ellátás és rokkantsági ellátás esetében a nyugdíjbiztosítással való kapcsolódás is látható. A Kormány a megváltozott munkaképességű személyek pénzbeli ellátásainak megtérítésére, valamint a jogosulatlanul felvett ellátás visszafizetésére kötelező végleges határozatokon alapuló követelések nyilvántartásával, végrehajtásával és elszámolásával kapcsolatos feladatok ellátására a központi nyugdíjbiztosítási szervet jelölte ki. A központi nyugdíjbiztosítási szerv a társadalombiztosítási nyugellátásokra vonatkozó jogszabályok rendelkezései szerint jár el a jogosulatlanul igénybe vett szociális ellátások esetén.^[32] Látható tehát, hogy bár a megváltozott munkaképességű személyek ellátásai az egészségbiztosítási ellátások keretében kerülnek felsorolásra a Tbj. alapján, mégis, a jogosulatlanul igénybe vett ellátások visszakövetelésére vonatkozóan a társadalombiztosítási nyugellátásokra vonatkozó jogszabályi rendelkezések szerint kell eljárni. A visszafizetési kötelezettséggel kapcsolatos ügyekben az elhunyt személy utolsó ismert lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatal jár el.^[33] Az Ebtv. alapján hozott, visszafizetésre kötelező és megtérítésre kötelező határozat esetén rehabilitációs hatóságként a megváltozott munkaképességű személyek ellátásban részesülő személy lakó- vagy tartózkodási helye szerint illetékes kormányhivatal jár el, továbbá a megtérítésre kötelező határozat esetén rehabilitációs hatóságként a foglalkoztató vagy egyéb szerv székhelye (telephelye) szerint illetékes kormányhivatal jár el, illetőleg a méltányossági jogkörben hozott döntés esetén rehabili-

[30] Homicskó, 2017, 77.

[31] Ebtv. 68/B. § (1) bekezdés.

[32] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 1. § (4) bekezdés.

[33] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 2. § (3) bekezdés.

tációs hatóságként az a kormányhivatal jár el, amely a visszafizetésre vagy megtérítésre kötelező határozatot hozta.^[34]

A megváltozott munkaképességű személyek ellátásában részesülő személy halálának hónapját követően belföldi pénzforgalmi szolgáltatónál vezetett fizetési számlára átutalt, jogalap nélküli ellátásnak a fizetési számla pozitív számlaegyenlege terhére és mértékéig történő visszafizetésére a pénzforgalmi szolgáltatót a rehabilitációs hatóság kötelezi, feltéve, hogy a fizetési számla feletti rendelkezésre más személy nem jogosult. Amennyiben a fizetési számla feletti rendelkezésre jogosult személy ismert, a rehabilitációs hatóság a követelését – fizetésre kötelező határozat kibocsátásával – akkor is e személlyel szemben érvényesíti, ha a jogalap nélkül kiutalt ellátást az elhunyt személy fizetési számlájáról még nem vették fel.^[35] A visszafizetési kötelezettséget az erről szóló határozat keltétől visszamenőleg számított 90 napon belül, jogalap nélkül felvett ellátásra kell elrendelni.^[36] A visszafizetésre kötelezés iránti eljárást hivatalból meg kell szüntetni, ha a megváltozott munkaképességű személyek ellátásában részesülő meghalt, és az örökös a Magyar Állam.^[37]

IV. VISSZAFIZETÉSI ÉS MEGTÉRÍTÉSI KÖTELEZETTSÉG A NYUGDÍJBIZTOSÍTÁSI ELLÁTÁSOK TEKINTETÉBEN

A Tny. alapelvei között rögzíti, hogy a kötelező társadalombiztosítási nyugdíjrendszer működtetése és fejlesztése az állam feladata. A társadalombiztosítási nyugdíjrendszer öregség esetén a biztosított részére, elhalálozása esetén a hozzátartozója részére egységes elvek alapján nyugellátást biztosít.^[38] A társadalombiztosítási nyugdíjrendszernek fenntarthatónak kell lennie, így fontos, hogy azok részesüljenek ellátásokban, akik a nyugdíjrendszer működéséhez és működtetéséhez a törvényben előírt kötelezettségeiket teljesítették. Emiatt is fontos, hogy a jogosulatlanul igénybe vett nyugellátások visszafizetésre és megtérítésre kerüljenek. Aki nyugellátást jogalap nélkül vett fel, köteles azt visszafizetni, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása, folyósítása vagy felvétele neki felróható.^[39] Felróhatóság hiányában is vissza kell ugyanakkor fi-

[34] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 4. § a) – c) pontok.

[35] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 22. §.

[36] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 22/A. § (1) bekezdés.

[37] A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet 22/A. § (2) bekezdés.

[38] Homicskó, 2023, 151.

[39] A társadalombiztosítási nyugellátásokról szóló 1997. évi LXXXI. törvény (a továbbiakban: Tny.) 84. § (1) bekezdés.

zetni a közigazgatási bíróság ítélete alapján folyósított nyugellátást, ha a Kúria felülvizsgálati eljárásban úgy dönt, hogy a nyugellátás megállapítása vagy folyósítása nem volt jogszerű, illetőleg a nyugdíjelőleget, illetve annak egy részét, ha a nyugellátás iránti kérelmet elutasítják, vagy a nyugellátást a nyugdíjelőlegnél alacsonyabb összegben állapítják meg.^[40] A megállapított nyugellátás visszamenőlegesen járó összegét csökkenteni kell annak – a nyugdíjfolyósító szerv által folyósított – ellátásnak az összegével, amely ugyanarra az időszakra került folyósításra, ha a jogosultat a két ellátás egyidejűleg nem illethette volna meg. Ha a visszamenőlegesen járó ellátás összege alacsonyabb, mint a beszámított összeg, és a beszámított ellátás jogalap nélküli megállapítása, folyósítása vagy felvétele az ellátásban részesülőnek felróható, a jogalap nélkül felvett különbözetet vissza kell fizetnie.^[41] A foglalkoztató, valamint egyéb szerv és személy köteles megtéríteni a jogalap nélkül felvett nyugellátást, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása vagy folyósítása az ő mulasztásának, valótlan adatszolgáltatásának vagy egyéb felróható magatartásának a következménye.^[42] Abban az esetben, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása vagy folyósítása több foglalkoztatónak vagy egyéb szervnek, személynek is felróható, a jogalap nélkül felvett nyugellátás megtérítéséért egyetemlegesen felelnek.^[43] Abban az esetben pedig, ha a nyugellátás jogalap nélküli megállapítása, folyósítása vagy felvétele a foglalkoztatónak vagy egyéb szervnek, személynek és a nyugellátásban részesülőnek is felróható, a jogalap nélkül felvett nyugellátást közrehatásuk arányában kötelesek megtéríteni, illetve visszafizetni.^[44] Ha a közrehatások aránya nem állapítható meg, a foglalkoztatót vagy egyéb szervet, személyt és a nyugellátásban részesülőt egyetemlegesen kell megtérítésre, illetve visszafizetésre kötelezni.^[45] A közrehatás arányában megállapított megtérítési és visszafizetési kötelezettség nem módosítható amiatt, mert valamelyik kötelezettet terhelő rész nem hajtható be, vagy azt mérsékeltek vagy elengedték.^[46] Ha a jogalap nélkül felvett ellátás teljes összege nem éri el az öregségi nyugdíj legkisebb összegét, a visszafizetést és a megtérítést nem kell elrendelni.^[47]

Aki a jogosult halála esetén a kiutalt nyugellátást jogalap nélkül vette fel, köteles azt visszafizetni.^[48] Ilyen esetben az az ügyintézési határidő azon a napon kezdődik, amikor megállapítják, ki vette fel jogalap nélkül a nyugellátást.^[49] A foglalkoztató köteles megtéríteni a baleseti hozzátartozói nyugellátást, ha a

[40] Tny. 84. § (2) bekezdés a) – b) pontok.

[41] Tny. 84. § (3) bekezdés.

[42] Tny. 85. § (1) bekezdés.

[43] Tny. 85. § (2) bekezdés.

[44] Tny. 86. § (1) bekezdés.

[45] Tny. 86. § (2) bekezdés.

[46] Tny. 86. § (3) bekezdés.

[47] Tny. 86. § (4) bekezdés.

[48] Tny. 86/A. § (1) bekezdés.

[49] Tny. 86/A. § (2) bekezdés.

baleset annak a következménye, hogy ő vagy megbízottja a reá nézve kötelező, munkavédelemre vonatkozó szabályokban foglalt kötelezettségének nem tett eleget. Ugyanilyen megtérítési kötelezettség terheli a foglalkoztatót akkor is, ha ő vagy alkalmazottja (tagja) a balesetet szándékosan idézte elő.^[50] Abban az esetben, ha a baleseti hozzátartozói nyugellátás több foglalkoztatónál elszenvedett baleset (foglalkozási megbetegedések, szilikózis) együttes következménye alapján került megállapításra, úgy az előzőekben felvázolt feltételek fennállása esetén a foglalkoztatókat olyan arányban kell kötelezni a nyugellátás megtérítésére, amilyen az egyes üzemi balesetekből eredő egészségkárosodások, egészségügyi állapot-romlások mértékének egymáshoz viszonyított aránya.^[51] Ezekben az esetekben a foglalkoztató alatt az Mt. szerinti kölcsönvevőt is érteni kell.^[52] Az, aki az elhunyt jogszerző haláláért felelős, köteles az emiatt nyújtott nyugellátást megtéríteni. A megtérítési kötelezettség olyan mértékben áll fenn, amilyen mértékben a felelősség megállapítható.^[53] A felelősség megállapítására a Polgári Törvénykönyvnek a szerződésen kívül okozott károkért való felelősségre vonatkozó szabályait kell megfelelően alkalmazni azzal az eltéréssel, hogy a felelősség abban az esetben is fennáll, ha a nyugellátásra jogosultnak kára nincs.^[54] A foglalkoztató az általa foglalkoztatott biztosított üzemi balesetével kapcsolatban az előzőek alapján megtérítésre nem kötelezhető.^[55]

A nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv jogosult a megtérítési igényt megalapozó eseménnyel kapcsolatban a más hatóságnál, illetve egyéb szervnél indult eljárás során hozott, a megtérítési igény érvényesítéséhez szükséges döntés megismerésére, a döntés alapjául szolgáló iratokba betekinthet, azokról másolatot készíthet. Az eljáró nyugdíjbiztosítási igazgatási szerv megkeresésére a kért iratok másolatát az érintett szerv harminc napon belül köteles megküldeni.^[56] Ezekben az esetekben az ügyintézési határidő azon a napon kezdődik, amikor megállapítják, ki felelős az elhunyt jogszerző haláláért.^[57]

A megtérítésre kötelezett a ténylegesen nyújtott nyugellátásért felelős. A megtérítés összege nem csökkenthető azért, mert a megtérítés alapját képező nyugellátás a jogosultat egyéb jogcímen is megilletné.^[58] Ilyen esetben a megtérítési kötelezettségnek havonta, a tárgy hónapot követő hónap 12. napjáig kell eleget tenni. A kötelezett azonban kérheti, hogy a nyugellátásnak az évenkénti emeléseket tartalmazó összegét évente előre – első alkalommal a határozat véglegessé válását követő harminc napon belül, majd ezt követően minden év márci-

[50] Tny. 87. § (1) bekezdés.

[51] Tny. 87. § (1a) bekezdés.

[52] Tny. 87. § (2) bekezdés.

[53] Tny. 88. § (1) bekezdés.

[54] Tny. 88. § (2) bekezdés.

[55] Tny. 88. § (3) bekezdés.

[56] Tny. 88/A. § (1) bekezdés.

[57] Tny. 88/A. § (2) bekezdés.

[58] Tny. 89. § (1) bekezdés.

us 12-éig – téríthesse meg. Ha a megtérítendő ellátás folyósítása az adott naptári hónap vagy év folyamán megszűnik, akkor a befizetett összeg arányos részét vissza kell fizetni.^[59] Az előzőekben írtaktól eltérően, egyösszegű megtérítésre kerül sor, ha a megtérítésre kötelezett azt kéri, vagy a megtérítésre kötelezett, a polgári perrendtartásról szóló törvény szerinti gazdálkodó szervezet (foglalkoztató vagy egyéb szerv) felszámolással, kényszertöreléssel vagy végelszámolással jogutód nélkül megszűnik.^[60]

V. VISSZAFIZETÉSI ÉS MEGTÉRÍTÉSI KÖTELEZETTSÉG A FOGLALKOZTATÁSPOLITIKA PÉNZBELI ELLÁTÁSAI TEKINTETÉBEN

Az aktív munkaerőpiaci eszközök a munkanélküliség elleni küzdelem azon eszközeit és módszereit foglalja magába, amelyeknek célja a munkahelyteremtés, amely új munkahelyek létrehozásában testesül meg, az elkerülhető munkahely-megszüntetések támogatása, valamint a mobilitási készség javulásának elősegítése. Az aktív foglalkoztatáspolitikai eszközök végső célját elvi alapon a teljes foglalkoztatás megteremtésével éri el. Az aktív munkaerőpiaci eszközök közé tartoznak különféle képzési programok, amelyek a munkanélkülivé válás elkerülését, illetve a már munkanélküli személy munkaerőpiaci visszailleszkedését igyekeznek elősegíteni. Az aktív eszközök körébe azok az intézkedések, programok tartoznak, amelyek azt igyekeznek elérni, hogy a munkanélküliséggel fenyegetett személy ne essen ki a munkaerőpiacról, illetve a már kiesett munkanélküli személyt a lehető legrövidebb időn belül visszaintegrálják a munkaerőpiacra. Az aktív munkaerőpiaci politika célja, hogy eszközeivel növelje a nehezen elhelyezhető munkanélküliek foglalkoztatási esélyét. E célt főleg azzal kívánja elérni, hogy – képzéssel, vagy a foglalkoztatási támogatásokon keresztül biztosított alacsonyabb bérköltséggel – előnyösebbé teszi az álláskeresőt a munkáltató számára. A munkanélküliség kezelésének ún. passzív eszközrendszere pedig az álláskeresőnek nyújt közvetlen támogatást annak érdekében, hogy átmeneti segítséget nyújtson, így biztosítsa a megélhetését addig, amíg – akár aktív eszközök segítségével – nem talál megfelelő munkahelyet magának. Célja az álláskereső egzisztenciájának a védelme. A passzív munkaerőpiaci politika jövedelempótlást kínál a munkanélkülieknek, anélkül, hogy előzőleg megkísérelné javítani munkaerőpiaci teljesítményüket.^[61] Az állami foglalkoztatási szerv az ellátás felvételétől számított hat hónapon belül írásban kötelezi az ellátás visszafizetésére azt, aki az ellátást jogalap nélkül vette fel.^[62] A jogalap nélkül felvett

[59] Tny. 89. § (2) bekezdés.

[60] Tny. 89. § (3) bekezdés a) – b) pontok.

[61] Homicskó, 2023, 191-192.

[62] A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény (a továbbiakban: Ft.) 37. § (1) bekezdés.

álláskeresési ellátást – az állami adó- és vámhatóság végrehajtás céljából történő megkereséséig – az álláskeresési ellátásból kell levonni.^[63] Az előzőekben meghatározott idő elteltével a jogalap nélküli felvett ellátást akkor lehet visszakövetelni, ha a jogalap nélküli kifizetést az ellátásra jogosult vétkes magatartása idézte elő.^[64] Abban az esetben, ha az álláskeresési ellátásban részesülő személy mezőgazdasági őstermelőként folytat kereső tevékenységet, köteles az adóévben felvett álláskeresési ellátást visszafizetni.^[65] Az, aki az álláskereső halálát követően az álláskeresési ellátást jogalap nélkül vette fel, köteles azt visszafizetni.^[66] Az ellátás tekintetében az állami foglalkoztatási szerv vezetője – erre irányuló kérelemre – különös méltánylást érdemlő esetben – az állami adó- és vámhatóság végrehajtás céljából történő megkereséséig – dönthet a jogalap nélküli felvett és visszakövetelt álláskeresési ellátás visszafizetésének részben vagy egészben történő elengedéséről.^[67] Ha a bíróság jogerősen megállapította, hogy a munkaadó a munkavállaló munkaviszonyát jogellenesen szüntette meg, a munkaadó köteles a bíróság határozatának jogerőre emelkedéséig az érintett részére kifizetett álláskeresési ellátás és annak járulékai összegét az Alap szolidaritási részvétele befizetni. A bíróság a jogerős határozatot az állami foglalkoztatási szervnek megküldi, amely ennek alapján határoz.^[68] Méltányosság szempontjából természetes személy esetében figyelembe vehető különösen kedvezőtlen szociális helyzete, valamint az, hogy az ellátás visszafizetése a kötelezett és a háztartásában élő megélhetését súlyosan veszélyeztetné.^[69] Az álláskeresési járadék, az álláskeresési segély, valamint a költségtérítés visszakövetelése esetén ügyleti kamat, illetve késedelmi kamat nem számítható fel.^[70]

A munkaadó és egyéb szerv köteles megtéríteni a jogalap nélküli kifizetett ellátást, ha az ellátás jogalap nélküli kifizetése, mulasztásának vagy a valóságtól eltérő adatszolgáltatásnak következménye és az ellátást az előzőekben írtak alapján visszakövetelni nem lehet.^[71] Ha az ellátás jogalap nélküli kifizetéséért a munkaadót vagy egyéb szervet és az ellátásra jogosultat is felelősség terheli, a jogalap nélküli felvett ellátást a közrehatásuk arányában kötelesek visszafizetni, illetve megtéríteni. Ha a közreműködés aránya nem állapítható meg, a felelősöket egyenlő arányban kell megtérítésre, illetőleg visszafizetésre kötelezni.^[72]

[63] Flt. 37. § (1a) bekezdés.

[64] Flt. 37. § (2) bekezdés.

[65] Flt. 37. § (3) bekezdés.

[66] Flt. 37. § (4) bekezdés.

[67] Flt. 37. § (5) bekezdés.

[68] Flt. 37. § (6) bekezdés.

[69] Flt. 37. § (7) bekezdés.

[70] Flt. 37. § (8) bekezdés.

[71] Flt. 38. § (1) bekezdés.

[72] Flt. 38. § (2) bekezdés.

VI. VISSZAFIZETÉSI ÉS MEGTÉRÍTÉSI KÖTELEZETTSÉG A CSALÁDI TÁMOGATÁSOK TEKINTETÉBEN

A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) célja, hogy a családok szociális biztonságának elősegítése, a gyermeknevelés anyagi terheinek csökkentése érdekében meghatározza az állam által nyújtandó családtámogatási ellátások rendszerét, formáit, az ellátások jogosultsági feltételeit, valamint az ellátások megállapításával és folyósításával kapcsolatos legfontosabb hatásköri és eljárási szabályokat.^[73] A családi támogatások alanyi jogon igénybe vehető ellátások, vagyis sem előzetes feltétel teljesítéséhez nincsenek kötve, sem rászorultsági vizsgálat nem szükséges ahhoz, hogy valaki az ellátásokat megkapja. A családtámogatási ellátások körébe tartozik a családi pótlék, (ami lehet nevelési ellátás, majd ezt követően iskoláztatási támogatás), a gyermekgondozási támogatás (amely lehet gyermekgondozást segítő ellátás, illetőleg gyermeknevelési támogatás), illetőleg az anyasági támogatás.^[74] Jogalap nélkül veszi igénybe az ellátást az a személy, aki arra nem jogosult, vagy kevesebb összegre jogosult, mint amelyet számára folyósítottak.^[75] Az, aki ellátást jogalap nélkül vett fel, köteles azt visszafizetni, ha erre a felvételtől számított harminc napon belül határozattal kötelezték.^[76] Az előzőekben meghatározott idő elteltével a jogalap nélkül felvett ellátást attól lehet visszakövetelni, akinek az ellátás felvétele felróható, feltéve, hogy a felvételtől vagy az ellátás megszűnésétől kevesebb mint öt év telt el.^[77] Az ellátás felvétele akkor róható fel, ha az ellátásban részesülő tudta, hogy az ellátás őt nem illeti meg, de ennek ellenére ő azt felvette, vagy az ellátásban részesülő a saját gondatlanságából fakadóan nem tudta, hogy az ellátás őt nem illeti meg, de a körülményekből az következik, hogy ezt tudnia kellett volna.^[78] Ha a szülők egyike jogalap nélkül vett fel a gyermekük után járó gyermekgondozási támogatást vagy az Ebtv. szerinti, az egészségbiztosítás pénzbeli ellátásának minősülő ellátást, mindkét szülő erre irányuló, egybehangzó nyilatkozata alapján a jogalap nélkül felvett ellátás a másik szülőnek – a közös háztartásban nevelt gyermekükre tekintettel – megállapított gyermekgondozási támogatás összegéből levonható. Ha a szülők nem járulnak hozzá egybehangzó nyilatkozattal a levonáshoz, a jogalap nélkül felvett ellátást – felróhatóságra tekintet nélkül – az a szülő köteles visszafizetni, aki az ellátást felvette.^[79] Az igényelbíráló szerv, illetve az egyéb szerv köteles megtéríteni a jogalap nélkül felvett ellátást, ha az ellátás jogalap nélküli megállapítása, illetőleg folyósítása mulasztásának vagy a valóságtól eltérő adatszol-

[73] A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény (a továbbiakban: Cst.) 1.§.

[74] Cst. 5.§.

[75] A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény 41. § (1) bekezdés a) – b) pont.

[76] Cst. 41. § (2) bekezdés.

[77] Cst. 41. § (3) bekezdés.

[78] Cst. 41. § (4) bekezdés a) – b) pont.

[79] Cst. 41. § (4a) bekezdés a) – b) pont.

gáltatásának a következménye és az ellátást más módon visszakövetelni nem lehet.^[80] Ha az ellátás jogalap nélküli megállapításáért vagy felvételéért az igényelbíráló vagy egyéb szervet és az ellátásban részesülőt is felelősség terheli, úgy a jogalap nélkül felvett ellátást közrehatásuk arányában kötelesek megtéríteni vagy visszafizetni. Ha a közrehatásuk aránya nem állapítható meg, akkor a felelősöket egyenlő arányban kell megtérítésre, visszafizetésre kötelezni.^[81] Ha az ellátás jogalap nélküli megállapításáért, felvételéért az igényelbíráló szervet és az egyéb szervet is felelősség terheli, úgy a jogalap nélkül felvett ellátás megtérítéséért egyetemlegesen felelnek.^[82]

A jogalap nélkül felvett családtámogatási ellátás visszafizetéséről, az igényelbíráló szerv vagy az egyéb szerv részére előírt megtérítési kötelezettségről határozatban kell rendelkezni.^[83] Az igényelbíráló szerv a követelést a jogalap nélkül felvett ellátás utolsó kifizetésétől számított öt éven belül érvényesítheti. Ha a követelésre alapot adó magatartás a bíróság jogerős ügydöntő határozata szerint bűncselekmény, úgy a követelés öt éven túl is érvényesíthető, mindaddig, amíg a bűncselekmény büntethetősége el nem évül.^[84]

A jogalap nélkül felvett ellátás visszafizetésére kötelező határozatot az ellátás jogosulatlan igénybevételét megállapító szerv hozza meg.^[85] A jogalap nélkül felvett ellátást elsősorban a még folyósított ellátásból kell levonni. Ha a jogalap nélkül felvett ellátási formából már nem történik folyósítás, akkor a jogalap nélkül felvett ellátás összege bármely folyósított ellátás összegéből levonható. Az együtt élő szülők háztartásában élő gyermekre tekintettel folyósított, jogalap nélkül felvett családtámogatási ellátás bármelyik szülő részére folyósított ellátásból levonható.^[86] A levonást végleges visszafizetésre kötelező határozat alapján lehet megkezdeni. A levonással meg nem térült, illetőleg a túlfizetés összegére tekintettel csak hosszabb idő alatt megtérülő követelés összegét az ellátást igénybe vevő keresetéből is le lehet vonni.^[87] A keresetből történő levonás érvényesítése során a kincstári számfejtési körbe tartozók esetében a Kincstárt munkáltatónak kell tekinteni.^[88] Ha a fizetésre kötelezett szerv, személy a fizetésre kötelező határozat véglegessé válásától számított tizenöt napon belül fizetési kötelezettségét nem teljesíti, úgy a központi családtámogatási szerv megteszi a követelés végrehajtásához szükséges intézkedéseket.^[89] A jogalap nélkül kifizetett és végleges határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás

[80] Cst. 41. § (5) bekezdés.

[81] Cst. 41. § (6) bekezdés.

[82] Cst. 41. § (7) bekezdés.

[83] Cst. 42. § (1) bekezdés.

[84] Cst. 42. § (2) bekezdés.

[85] Cst. 43. § (1) bekezdés.

[86] Cst. 43. § (2) bekezdés.

[87] Cst. 43. § (3) bekezdés.

[88] Cst. 43. § (3a) bekezdés.

[89] Cst. 43. § (4) bekezdés.

összegét a magánszemély kérelmére a központi családtámogatási szerv vezetője kivételes méltányosságból elengedheti vagy mérsékelheti, ha annak megfizetése az adós és a vele együtt élő közeli hozzátartozó megélhetését súlyosan veszélyezteti, vagy a követelés még folyósított ellátásból vagy keresetből történő levonás útján nem téríthető meg, és a követelés adóhatósági végrehajtása nincs folyamatban.^[90] A jogalap nélkül kifizetett és végleges határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegét a magánszemély kérelmére a központi családtámogatási szerv vezetője méltányosságból elengedheti, ha a visszafizetésre kötelezett személy az ellátás teljes összegét az arra jogosult személynek átadta, a felvett ellátás összege nem haladja meg a jogosultat megillető összeget és a jogosult nem részesült egyidejűleg az ellátásban.^[91] A jogalap nélkül kifizetett és végleges határozat alapján visszakövetelt családtámogatási ellátás összegére a magánszemély kérelme alapján a központi családtámogatási szerv vezetője kivételes méltányosságból részletfizetést engedélyezhet vagy fizetési halasztást (a továbbiakban együtt: fizetési kedvezmény) adhat.^[92] Fizetési kedvezmény abban az esetben engedélyezhető, ha a követelés későbbi teljesítése a körülményekből valószínűsíthető. A kérelem elbírálása és a feltételek meghatározása során figyelembe kell venni a fizetési nehézség kialakulásának okait és körülményeit.^[93] A központi családtámogatási szerv vezetője a fizetési kedvezményt feltételhez is kötheti. A fizetési kedvezmény érvényét veszíti, és a tartozás – annak járulékaival együtt – egy összegben esedékessé válik, ha a fizetésre kötelezett a fizetési kedvezmény engedélyezése során meghatározott feltételeket nem teljesíti.^[94]

VII. ÖSSZEGRÉS

Tanulmányomban azokat a jogszabályi előírásokat kívántam feltárni és elemezni, amelyek a foglalkoztatotti jogviszonyban lévő személyek esetében irányadóak abban az esetben, ha a részükre nyújtott szociális ellátásokat jogalap nélkül vennék igénybe. A visszafizetési és megtérítési szabályok előírásai alapján fontos, hogy akik nem jogosultak az adott szociális ellátásra, azok azt fizessék vissza és térítsék meg. A szociális ellátórendszer működése szempontjából alapvető fontosságú, hogy csak azok részesüljenek a szükséges ellátásban, akik az irányadó jogszabályi előírásoknak is megfelelnek. A visszafizetési és megtérítési szabályok ismertetésekor törekedtem arra, hogy a tanulmány átfogó képet adjon arról, hogy az egyes esetekben milyen szociális ellátások visszafize-

[90] Cst. 43. § (5) bekezdés a) – c) pont.

[91] Cst. 43. § (6) bekezdés.

[92] Cst. 43. § (7) bekezdés.

[93] Cst. 43. § (8) bekezdés.

[94] Cst. 43. § (9) bekezdés.

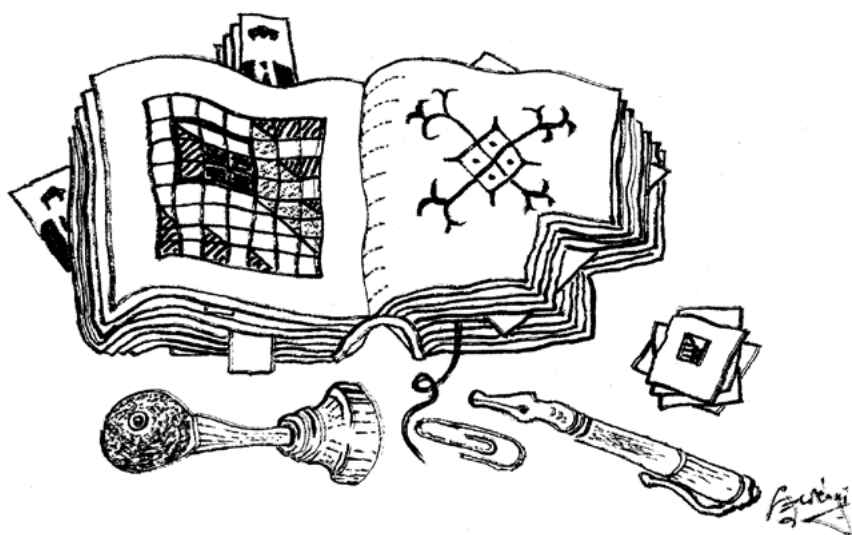
tésére és megtérítésére vonatkozik az előírás. A rendszertani elemzés alapján jól láthatóvá válik a szociális ellátások rendszere. A foglalkoztatási szabályokhoz kapcsolódó szociális jogi aspektusok esetén egyrészt a biztosítási jogviszony alapján járó egészségbiztosítás, nyugdíjbiztosítási, valamint foglalkoztatáspolitikai pénzbeli ellátások, másrészt a foglalkoztatotti jogviszonyban állók esetén igénybe vehető, alanyi jogon járó családi támogatások kerültek bemutatásra és elemzésre.

IRODALOM

- Homicskó Árpád Olivér (2016): *A magyar társadalombiztosítási és szociális ellátások rendszere*. L'Harmattan Kiadó, Budapest.
- Homicskó Árpád Olivér (2017): *Szociális jog II. Tananyag a társadalombiztosítási és szociális ellátások megismeréséhez*. Patrocinium Kiadó, Budapest.
- Homicskó Árpád Olivér (2020): *Bevezetés a társadalombiztosítási jogba*. Patrocinium Kiadó, Budapest.
- Homicskó Árpád Olivér (2023): *A magyar szociális jogi ellátások rendszertana*. Patrocinium Kiadó, Budapest.

JOGFORRÁSOK

- A családok támogatásáról szóló 1998. évi LXXXIV. törvény.
- A foglalkoztatás elősegítéséről és a munkanélküliek ellátásáról szóló 1991. évi IV. törvény.
- A kötelező egészségbiztosítási ellátásokról szóló 1997. évi LXXXIII. törvény.
- A megváltozott munkaképességű személyek ellátásaival kapcsolatos eljárási szabályokról szóló 327/2011. (XII. 29.) Kormányrendelet.
- A társadalombiztosítás ellátásaira jogosultakról, valamint ezen ellátások fedezetéről szóló 2019. évi CXXII. törvény.
- A társadalombiztosítási nyugellátásokról szóló 1997. évi LXXXI. törvény.

Szerényi Gábor grafikája